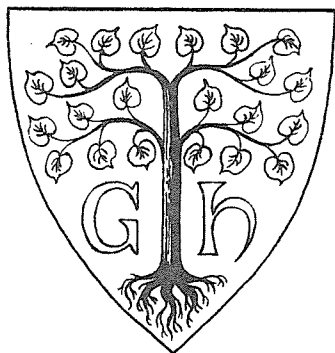

LISTY
GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
SPOLEČNOSTI V PRAZE

ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA

ZPRÁVA O PRVNÍ SCHŮZCE NAŠICH ČLENŮ

Správní výbor GHSP uspořádal dne 12. června t.r. v 17 hodin v sále Charity v Praze na Karlově nám. "Diskusní podvečer", zcela neformální schůzku členů bez připraveného programu a s jediným účelem, aby se členové sami rozhovořili o svých tužbách a přáních, které by chtěli mít od Společnosti splněny a které by tedy byly pracovním úkolem pro vedení v příštích měsících a popřípadě i ve vzdálenější budoucnosti.

Diskuse, zprvu se omezující na dotazy za účelem vysvětlení některých těžkostí jednotlivých badatelů při jejich historické práci, postupně se usměrňovala k žádanému cíli, a možno říci, že diskusní podvečer plně splnil důvod svého pořádání. Zvláště třeba vyzdvihnout podnětné příspěvky rámcového rozsahu, které přednesli Dr V. Palivec a Dr Jar. Honc; vedle nich byla tu však i řada dílčích popudů od mnoha přítomných členů, které není možno jednotlivě vyjmenovat. Všecky podnětné příspěvky bylo by možné shrnout do těchto bodů:

1/ Společnost musí v duchu svých stanov pracovat tak, aby byla ku prospěchu jak začátečníkům, tak také pokročilým zájemcům i vyspělým praktickým badatelům a v neposlední míře i odborníkům - specialistům. Za účelem plnění tohoto poslání bylo pro nejbližší dobu žádáno:

- a/ uspořádat na podzim 1969 kurs genealogie a heraldiky pro začátečníky a popřípadě navázat na tento kurs na jaře 1970 kursem pro pokročilé;
- b/ podpořit praktické badatele, kteří tvoří podstatnou a závažnou část členské základny, vydáním formuláře pro vývod ze 16 předků a oborového latinsko-českého slovníčku, doprovázeného popřípadě i překlady nebo vysvětlivkami obtížných termínů v dalších cizích řečech;
- c/ připravit vydání praktických příruček genealogických a heraldických;
- d/ spolupracovat i nadále s Československým rozhlasem za účelem propagace genealogické a heraldické práce;
- e/ navázat kontakty s jednotlivými vědeckými pracovníky i vědeckými pracovními skupinami /např. s Komisí pro historickou demografii při HÚ ČAV, archivní sekci České historické společnosti a dalšími institucemi z oborů pomocných věd historických, sociologie, genetiky a pod./, členy i nečleny Společnosti, a požádat je o metodickou a odbornou pomoc ve formě spolupráce, přednášek, recenzí odborného tisku apod.; odbornou pomoc žádat také od výtvarníků, zájemajících se o knižní výzdobu a kresbu znaků;
- f/ nabídnout spolupráci Státní archivní správě MV a žádat od ní, aby písemně vyjádřila své stanovisko k nově založené společnosti, k možnosti badatelského zvýhodnění jejích členů, k práci Společnosti pro zahraniční badatele a k finanční úhradě za ni.

2/ Podmínkou pro úspěšnou práci v genealogii, heraldice a sfragistice jako prameni heraldiky je bezpečná znalost toho, co už bylo zajištěno a vypracováno badateli předcházejících generací. K tomuto účelu mělo by se už nyní začít

a/ s prací na bohemikální genealogické, heraldické a sfragistické bibliografii, zaměřené na část teoretickou a na jednotlivé rody, instituce a místa;

b/ s tím souvisí i vzpomínka na ony badatele, kteří nám předcházeli, nutnost nezapomínat na ně a využívat jejich pamětí a vzpomínek k poučení pro současnou práci, jakož i hodnotit vklady a ideály, které dávali do vlnu české genealogii a heraldice, a zpracovávat je již teď pro budoucí dějiny těchto pomocných věd historických.

3/ Ideálem zůstává stále pro budoucnost jednotná organizace všeho genealogického a heraldického bádání, soustřeďující se při genealogickém a heraldickém dokumentačním ústavu - museu se sbírkami hmotných památek, s rukopisnými, často celoživotními pracovními výsledky bádání českých i bohemikálních genealogů a heraldiků a s odbornou knihovnou, do níž by popřípadě vešly i knihovny dřívějších rodopisných spolků. Tento ideál, který by velmi podstatně přispíval k propagaci genealogické a heraldické práce, není nedostupným, jestliže bude možné přistoupit v příštích letech k prvním předstupňům, např. k uspořádání heraldické výstavy buď celkové či na některá témata /heraldika městská, rodová, vlajky/ nebo ke svolání I. sjezdu českých rodopisců a heraldiků.

Za účelem splnění některých prvních úkolů žádá správní výbor GHSP členy, aby

a/ poslali mu své náměty a připomínky ke kursu genealogie a heraldiky, který bude připravován na měsíce říjen a listopad a jehož přednášky budou pravděpodobně volně přístupné komukoliv, takže by tu mohlo být vyhověno přáním o poučení v některých zvláštních otázkách; termín do konce srpna;
 b/ poslali mu všechn materiál, který si přeje mít zpracován do genealogicko-heraldického slovníčku nebo v něm vysvětlen; neboť tento slovníček je určen pro praxi a jedině z potřeb, objevivších se při praxi, může být sestaven; termín do 12. září.

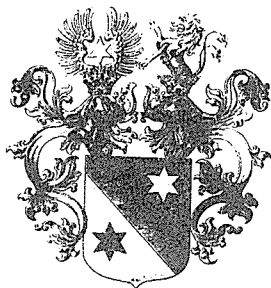

DĚKUJEME ČESKOSLOVENSKÉMU ROZHLASU V BRNĚ, který má zájem o práci naší Společnosti a věnuje nám čas ve své relaci "Domino", vysílané na vlně Československo vždy v sobotu v 17 hodin a opakované následující týden na téže vlně v úterý v 9 hodin. Československý rozhlas v Brně přinesl v této relaci dne 15. března 1969 uvítání naší nové zájmové organizace a nyní dne 28. června rozhovor s genealožkou a naší členkou, G. Maršálkovou. Mimo tuto relaci bude na podzim vysílán 30-45 minutový pohovor s naším členem Jar. Prusíkem, o jehož badatelské práci a jejích výsledcích je referát v tomto čísle GH-Listů.

Viktor Palivec

PURKYŇOVA NOBILITA

Letošní rok 1969 je rokem stoletého výročí úmrtí slavného českého fyziologa a lékaře Jana Ev. Purkyně. Nás heraldiky a genealogy toto výročí zajímá také tím, že právě v tomto roce 1869 došlo k Purkynově nobilitaci a udělení rytířského znaku a to těsně kolem jeho úmrtí. Svého času byly vyslovovány domněnky, zda o udělení nobility žádal ze své vůle, zda se povýšení dožil, jak je přijal apod. Rekapitulujeme-li data a události kolem celé věci, vypadá sled asi takto:

Pronikavé vědecké výsledky práce Purkynovy byly známy nejen v býv. rakouském mocnářství, ale v celé Evropě. Jejich ocenění mělo odezvu v celé řadě hodností, titulů a jmenování daleko dříve než došlo k domácímu finale. Byla tu profesura fyziologie, čestné doktoráty lékařství a filosofie, členství mnoha učených společností, odborně literární činnost zveřejňující velkolepá badatelská zkoumání, pedagogický vliv, založení fyziologického institutu, prvního v Evropě a další činy a výsledky, které nenechávaly nikoho na pochybách, že zde skutečně jde o učenice vynikajícího formátu. Již v roce 1862 dostalo se Purkynovi ocenění udělením ruského řádu sv. Vladimíra. V roce 1868 je to pruský řád červeného orla 3. třídy. A pak přichází i Rakousko. Dne 22. dubna 1868 nejdříve se dostává Purkynovi udělení rytířského kříže řádu Leopoldova. Toto vyznamenání má pro nobilitu Purkynovu zvláštní význam. Leopoldův řád založený roku 1808 císař Františkem I na paměť otce Leopolda byl osmihranný červeně smaltovaný zlatý kříž s bílou obrubou, uprostřed na červeném štítu nesl monogram F.I.A. /Franciscus Imperator Austriae/. V bílém kruhu kolem pak byl latinský nápis *Integritati et merito /bezúhonnosti a zásluze/*. Nad křížem vznášel se císařská koruna s čepicí červeně smaltovanou.

Z charakteristiky Leopoldova řádu vyplývá, že ten, jenž je jím obdařen, má být člověk skutečně bezúhonný a zasloužilý, což

dále zdůrazňuje regule řádu v tom smyslu, že se uděluje občanu každého stavu a důstojností za úspěšné snahy vědecké, humánní nebo vojenské. Nuže, nesplňoval Purkyně již dávno tyto první dva požadavky? Ze statutu Leopoldova řádu vyplývá však ještě další důležitá okolnost. Vyznamenaný mohl po jeho udělení žádat o povýšení do rytířského stavu.

Jenže Purkyně sám o své vůli tak neučinil. Podobně jako František L. Rieger a MUDr. Josef Škoda neměl valného zájmu o dekorace řádové a stavovské; nebylo to prostě v jeho povaze. Teprve na naléhání příbuzenstva, zvláště ze strany manželčiny, která byla dcerou berlínského profesora Rudolphiho, tak učinil. A tak již patrně v roce 1868 se jednalo o udělení šlechtictví slavnému fyziologu. Na strapě Purkynově jako mocný přímluvce stál hr. Lev Thun, člen vídeňské sněmovny a ministr vyučování, jistě tu byl i vliv rodu Hildebrandtů, u nichž v Blatné kdysi Purkyně působil, možná i dalších. Negativně naopak působilo pražské místodržitelství. Činilo četné překážky a způsobovalo opožďování vyřízení žádosti. Věc se táhla až do roku 1869, kdy se dovidáme z protokolu min. vnitra čj. 246/1869, že J. Ev. Purkyně dne 27. června 1869 zapravil příslušný poplatek 165 zlatých "für die Verleihung des oesterreichischen Ritterstandes." Tedy asi měsíc před tím, než zemřel. Výnos udělení rytířství byl datován 15. července 1869. V diplomu jsou uvedeny hlavní badatelské zásluhy Purkynovy a je nazýván "vědeckou celebritou prvního řádu." Šlo tedy především o ocenění jeho vědecké práce. Dekret je podepsán kromě císaře ministrem vnitra dr. Carl Giskrou. Je tedy jisté, že Purkyně byl o průběhu zpraven, třebaže 13 dní nato, dne 28. 7. 1869 umírá. Nebyl tedy vyznamenan až po smrti, jak se tradovalo. Stav a znak dostal dědičně. Je otázkou, zda by byl je sám, jsa skromný a nenáročný, používal. Spíše jeho potomci v druhé generaci, vnukové Jan Ev. Purkyně, inženýr a Cyril Purkyně, geolog.

A nyní se podívejme na znak Purkynův. Jeho popis uvedla podle rytířského diplomu dr. Jarm. Psotníčková /CRS XLV/1942, s. 25/, nicméně v některých bodech je třeba jej upřesnit. Štít rozděluje kosmé modré břevno z pravého horního rohu štítu k levému dolnímu oblému. Pod tímto břevnem na pravé dolní straně je vidět šesticípá červená hvězda ve stříbrném poli, postavená na hrot. Nad břevnem na levé horní straně štítu se objevuje opět tatáž hvězda, avšak stříbrná v červeném poli. Tedy barva hvězd a polí se střídá. O štít jsou v klenotu opřeny dvě korunované turnajové přílby s monile k sobě hledím přivrácené, pravá nese rozevřené orlí křídlo obepínající stříbrnou šesticípou hvězdu. Z levé koruny vyrůstá dvojocasý stříbrný lev s napřaženými tlapami a vyplazeným jazykem do prava ke křídlu obrácený. Přikrývadla na pravé straně jsou modrostříbrná, na levé červeno-stříbrná.

Je zajímavé, že žádný z lékařských emblémů, obvyklých u erbů lékařských, se ve znaku Purkynově nenalézá. Tedy ani nejčastější Asklepiův atribut, hál nebo žezlo ovinuté hadem, jako se objevuje např. ve znacích lékařů Karla Rokytanského, Františka Pithy, Vincence Jiruše, Františka Škody, Antonína Šlechtý Sedmihorského a jiných. Ani přístroje a nástroje nebo symboly užívané v medicíně. Nic nenasvědčuje lékařskému stavu a povolání. Jen lev a barvy znaku červená, modrá a bílá jsou tak vysloveně české a československé.

Petr Gundermann

KLADRUBSKÝ HŘEBČÍN - JEDEN Z HŘEBČINECKÝCH MISTRŮ.

Přestože žilo v našich zemích před zrušením roboty velmi mnoho svobodnických rodin, zachovalo se po nich jen poměrně málo stop. A zvláště po jejich případných erbech je málo památek.

Svobodnictví byla výsada, která zaručovala svobodnické rodině vlastně základní lidská práva v prostorách převážně robotních a poddanských. Svobodník byl odpovězen svým jednáním jen králi, t.j. královským úřadům.

Síla feudálů, usilujících o co největší počet poddaných, kteří pak ve své bezmoci byli nuceni obdělávat patrimoniální pozemky nebo odevzdávat podíl ze své výroby /třeba řemeslné/ vrchnosti, byla podepřena zbrojní mocí. Projev násilnické devizy, že na čí straně je moc, tam je i právo, je dostatečně znám z historických studií.

Svobodnická rodina musela si své právo svobody, konkretizované v podobě dokumentu stvrzujícího svobodu, velmi pečlivě střežit. Nemožnost dokumentárně doložit svobodnictví /resp. i prstenem s erbem/ znamenalo nákladné odvolací řízení, pokud ovšem k něčemu takovému postižený měl možnost.

Mimo všeobecně známé Zemské desky byly vedeny také Svobodnické desky, jejichž obsah definoval r. 1770 písař desk takto: "Svobodniczy, dediniczy, naprawniczy sind solche Landeseinwohner welche unter keinen Stand begriffen, das eigene und ohne Mittel unter uns liegende Höfe, Gründe und Feldegebaü haben. Vide Landesordnung." Desky pro českou zemi jsou nyní uloženy ve Státním ústředním archivu v Praze 6. Pověstně jsou to však zápisy vtělení majetkových práv k svobodným statkům /usedlý svobodník německy Freisasse/, aby se u královského úřadu mohl majitel dovolat svého práva proti svévolnému porušení mocnějšími. Jsou tam však zapsána také /na př. mezi r. 1661 - 1670/ "Gmena gistých osob kterežto pod ochranu Král.Úřadu JMC.Prokuratorstwj pržigate gsau." /Obsah Svobodnických desk zpracoval Müller ve své studii "Svobodníci" vydané 1905/.

Ukázalo se, že tyto knihy nejsou vyčerpávající. Porážku v listinách archivů se objevují postupně stále noví a noví svobodníci. Stávalo se totiž často, protože Praha s ústředními královskými úřady byla daleko a mnohým se zdálo, že bližší královské úřady jsou také spolehlivé, anebo že ne. Spolehlivější je vlastní truhla, že nebyvalo ani to, ani ono spolehlivou zárukou zachování práv.

Velká většina svobodných osob žila volně, bez pozemkového majetku a přijímala zaměstnání podle příležitosti v královských nebo panských službách jako úředníci nebo služební-

ci a mimo zápisů v matrikách nebo holé běžné podpisy na úředních písemnostech se nezachovalo po jejich svobodnictví nic. Na rozdíl od šlechtů po jedné straně a poddanými na straně druhé se zvali v 18. století "Jeho Milosti Císařské a Královské Svobodník" a měli právo se nechat oslovovat titulem "pan" /v matrikách dominus/, při úředních hodnostech pak "urozený pan" /nobilis dominus/, respektive "vysoce urozený pan" /praenobilis dominus/, zatímco poddaní měli jen holé příjmení a někdy ani to ne. V matrice byli vedeni jako svobodní /liberi/. Na př. v císařských hřebčících byli prakticky skoro všichni zaměstnanci svobodníci a je jich nemálo, i když v Deskách uvedeni nejsou. Někdy se vyskytují i případy různých kombinací smíšených manželství s poddanými, kde některé děti jsou svobodné, jiné poddané. To podle toho, za jaké podmínky poddanému povolila jeho vrchnost snatek se svobodným.

Vyšší místa úřední pak zastávali svobodníci erbovní, i když bez predikátu. V těchto případech je možno se potkat s podpisy důležitých listin doložených pečeti s erbem.

Objeví-li se někdy svobodnický erb na úřední listině a nelze k němu při dalším bádání naléztí jeho potvrzení, je dnes míti za to, že erb je pravý, protože u úřadu spravovaném také svobodníky nebo šlechtici, by neměl platnost a použití bylo by přísně potrestáno.

Když pak za Josefa II. r. 1793 bylo zrušeno nevolnictví a za Ferdinanda Dobrotivého r. 1848 robota, ztratilo svobodnictví svůj preventivně ochranný význam a v tichosti vyvanulo. Příkladem, dalo by se říci skutečně klasickým, jak obtížné je rekonstruovat životopis neusedlých svobodníků, je vlastní předmět této studie.

V pozůstalostním řízení z roku 1772 - 1773 pana Christiana Arnošta Gönttnera pensionovaného ředitele kladrubského hřebčínu /Gestüttmeistra/, které bylo projednáváno pardubickým hejtmanstvím, se ukázala serie pečeti, z nichž vyjímám skupinku na Pardubicku sešvagřených rodin z druhé pol. 18. století a uvádím k nim životopisy.

Je nutné předeslat si napřed stručný nástin života hlavní rodiny, s jejímž odchodem z imponujícího plodného života, /dovršení to vypěstování starokladrubského koně/, končilo také pouto sdružující děti rozcházející se nuceně do světa za živobytím. I jejich životopisy jsou zajímavé, protože na každého z nich, podle jejich individuální povahy a příležitosti působily vnější vlivy jinak a dotace rozdělených úspor z pozůstalosti byla opravdu skromná.

Pečetě této rodiny byly objeveny pouze tím, že zachované projednání pozůstalosti je se všemi náležitostmi, to jest i s vlastnoručně podepsanými a pečetěnými kvitancemi. Erby jsou v barokní úpravě, ale podle pamětních mincí uvedených v inventáři pozůstalosti lze usuzovati na účast předků pana Christiana Gönttnera nejen ve válkách tureckých, ale i na počátky třicetileté války.

Prozatím jest znám nejstarší rodinný rozrod jen tak, jak je uveden na tabulce.

Ústřední osobou rodiny je svobodník Christiaán Arnošt Göntner, který přes tvrdou konkurenci hřebčineckých "oficírů" z rodu Bukovských z Hustířan se vypracoval ze štolby až k ředitelování v hřebčíně.

/V textu použitým zkratky: m. = matiky; praen. = praenobilis; d. = dominus = pan; NDS = archiv nejvyššího dvorního štolby; Z.a. = bývalý český zemský archiv; pa. = pan-na = neprovdaná dívka; perill. = perillustris; dc. = dcera/

Praen. d. Kristián Arnošt Göntner se narodil /neznámo kde/ v únoru 1691 a oženil se 8.9.1720 v Mnichově Hradišti, t.č. jako dobře zasloužilý Stallmistr s pannou Annou Marií Vlachovou /nar.cca 1692/, dobře zasloužilou komornou tamní vrchnosti. R. 1724 byl ve službách hospodářsky vyspělého panství Kolovratů v Rychnově/Kn a ve 40 letech /podle Bílka v lednu 1731; v m. Kladruby/L uvádí se zde na zač.r. 1731/ nastupuje službu cvičitele koní /praen.d.domitor equorum/ v kladrubském hřebčínu, kde byl cvičitelem souběžně s praen.d. Fr. Markenreiterem. Jak je vidět z jeho pozdějšího vzestupu, byl asi velmi oblíben u představených jako schopný a houževnatý pracovník. V prosinci 1737 se objevuje třikrát zápis /m./, že K.A.G. je kontrolorem. Zastupoval pravděpodobně krátce kontrolora Funknera, protože v dalším roce je opět domitor /m./. V seznamu zaměstnanců z r. 1742 /NDS/ je Bereutterem po dříve pensionovaném Janu Brandtovi /NDS 1742/. Funkce Bereittera /Bereuther ap./ se vyskytuje v NDS už r. 1729 a dále 1739, kdy Bereitter má 300 zl. platu s deputátem: 39 zl na vydržování 1 klipera, 30 mandelů podestýlky, 4 dojně krávy a 2 telata/. Zda zdejší Bereitter se kryje s pozdějším všeobecnějším názvem hospodářského úředníka-pojezdného, není jasné.

Koncem roku 1743 je v m. titulován jako kontrolor a v seznamu zaměstnanců z 15.3.1744 /NDS/ má jako kontrolor plat 500 zl.

Předchozí kontrolor praen.d. Frant.Karel Funkner odešel z aktivní služby r. 1743 a zemřel 18.2.1745.

Podle m. je Göntner v letech 1750 - 1754 kontrolorem v Selmicích, neboť v Selmicích musel bydlet, protože budovy v Kladrubech byly velmi sešlé již v r. 1729. Tehdy N.D.Š. Schwarzenberg ve svém hlášení císaři Karlu VI. žádal, aby císař dal svolení k opravám na jaře, protože i komorní stavební úřad to shledal nutným. V popise uvádí, že zatímco stav stájí a bytů v Selmicích je v dobrém stavu, jsou stále v Kladrubech "durchgehends recht miserables" a obydlí Gestüttschreibra, Bereuthera, Kaplana a Baadera jsou na spadnutí a jak přijdou deště a vítr, tak se tito z nich musí zachránovat. Stavení, zřízené pro inspektora hřebčince nalézá se v dobrém stavu a hrabě z Trauttmansdorfu jak často do hřebčína přijde, v něm ložuruje.

Jak dalece ale byly budovy opraveny, není známo. Pravděpodobně asi jen stáje.

V intervalu dat mezi 20.6.1753 až 11.2.1754 projednával pozůstalost po zemřelém představeném hřebčína perill.d.

Tadeáš Bukovském. Ještě téhož roku byl jmenován Gestüttmeisterem./V m. se uvádí v r. 1753 jako "sede vacante equorum vicepraefect officialis" v Selmicích./

V důsledku častých vojenských operací v Čechách nebyl hřebčín v klidu. Tak při okupaci hřebčína byly koně od 11. 10. 1756 až do 1. 7. 1758 v Halbthurnu /NDS., Feltotony/ a konečně 11. 8. 1768 byly koně a jejich výstroj /Bagage/ odstěhovány do Lipice /NDS/. V hřebčíně zůstaly jen koně do 6 let /Fullen/ a K.A. Gönttner úřaduje dále ze Selmic /NDS říjen 1768 až září 1769/. Koncem r. 1770 /pravděpodobně v říjnu/ byl K.A.G. pro stáří pensionován s příjmem 900 zl. Dostal z Vídně příkaz provést uzavěrku hospodaření a předat hřebčín koncem ledna 1771 nástupci Nicolettimu. Bylo předáno 61 zl. 6 kr. 4 3/4d. a 15 metr. centů a 5 osminek obroku.

V matrikách do dne 21. 1. 1767 je titulován praen.d.K.A. Gönttner, dne 7. 5. 1767 a 22. 9. 1769 jako praen.d. K.A. de Gönttner.

Manželka Marianna /v m. "dobrá matka"/ mu umírá dne 16. 1. 1770 ve věku 78 let a on sám ji následuje dne 21. 8. 1772 stár 81 let 6 měsíců /v m. "bene fictus" a "bene meritus"/ z domku č. 10.

Jeho syn Jakub Kristián Gönttner se narodil pravděpodobně v prvním roce Christiánova manželství, neznámo kde. V hřebčíněckém zaměstnání se málo exponoval. Jeho život se vyznačuje četnými změnami pracovišť, bez závěrečného úspěchu. Prvou zmínku o něm nacházíme v m. při kmotrovství 8. 10. 1741 v Kladrubech jako jinocha, potom v matrikách Rychnova/Kn., kdy ženatému /s Annou/ hosp. úředníku Kolovratů se narodila dcera /Josefa Markéta/ r. 1747 a syn Ant. Frant. r. 1756. 26. 10. 1757 se Jakubovi, tehdy nevýznamnému úředníku hřebčína, a Anně narodila v Kladrubech dcera Marie Magdalena Eleonora J.X. Tento zápis je označen křížkem, jak se dělávalo u dětí brzo zemřelých. Je však možné, že se 24. 4. 1776 objevuje v m. jako kmotra /spolu s Ignácem Krotzem, cvičitelem koní z Vídně/ u dvojčat Bojerovic pod jménem Maximiliána dc.p.d. Jakuba Gönttnera.

Roku 1758 jsou oba Jakub i jeho žena Anna /14. 4./ uvedeni v matrikách a roku 1759 jim zde umírá syn Ant. František a narodil se jiný syn 26. 6. 1759 Vilém Petr J.P. /také s křížkem/.

Na to jest zaměstnán v Červených Janovicích jako obroční 22. 12. 1760 až cca 1763 a krátce i jako purkrabí 1763 po svém zeti /manželi Marianny/ Klobásovi, před nástupem definitivního purkrabího Václava Rudtloffa /únor 1766/, a narodili se mu zde tři synové: Jan Jiří Kristián 13. 4. 1760, /který studoval na rychnovském gymnasiu a zde zemřel u své sestry Marianny, podruhé provd. Praussově 17. 8. 1776/, František Antonín 15. 2. 1762, který se stal mlynářem v Rychnově a zemřel 11. 12. 1822 ve Žlebech, a Jakub Josef Václav * 7. 7. 1763 a zemřelý 9. 11. 1763 v Č. Janovicích. Asi v r. 1766 se Jakubovi a Anně /již

45 let/ narodila dcera Anna /neznámo kde/, která umírá 4.9. 1772 v Rychnově při epidemii z hladu měsíc po smrti své matky /+ 6.8.1772 v Rychnově/.

Jakuba připomíná jeho otec v dopise /NDŠ/ do Vídně 26. 10.1768, nebylo-li by pro něho nějaké místo, a získává pro něj místo alespoň praktikanta při hřebčínu. V březnu 1769 zařizuje Jakub už návrh stavebních rekonstrukcí a zemědělskou úpravu tehdy nevyužitých pozemků. V témže dopise otec píše, že "můj syn František Václav psal svému bratru ohledně ovdovělé jeho dceři po Oberamtsmannovi" /Jakubova dcera Marianna ovdověla 2.3.1767 po Frant. Klobásovi v N.Bydžově./

Protože ale praktikant neměl pevný plat, a dostával jen občas drobnou odměnu /několik desítek zlatých za rok/, píše jeho otec do Vídně o pevnější zařazení, že "celý čas sloužící v hospodářství hledá ale celou radost u hřebčínectví", a že má "několik nebohých dětí". Leč v listopadu 1770 je v Kladruzech další oficiální praktikant Mayerhofer, přeložený sem z Enyědu, i když v únoru 1771 ještě Jakub podává hlášení do Vídně o příchodu stavebních řemeslníků. Nástupce K.A. Göttnera Nicoletti však ho nedává do seznamu zaměstnanců. V kladrubs.m. je 19.2.1770 uváděn jako "exofficialis". Podle zápisu v rychnovských m. 6.8.1772 je uváděn jako bývalý hřebčinecký mistr z Kladrub, takže si můžeme představit, jak byl alergický na svůj životní neúspěch. Kdy a kde zemřel, nebylo zatím objasněno. Je však živ ještě 22.3.1773, kdy podpisuje v Kladruzech prohlášení po skončení pozůstalostního řízení po otci.

Syn Jan Prokop, narozený pravděpodobně roku 1735 /manželka Dorotea/, dostává místo purkrabího v Luštěnicích po Josefu Grünertovi, zemřelém r. 1764 a po jeho krátkodobém zástupci Janu Josefu Hitschovi /manželka Monika/ na přechodu roku 1765 a 1766 s bytem v panské vile /č. 3/. Narodilo se mu zde sedm dětí, z nichž zde zemřelo pět. Protože od r. 1775 nejsou zde o něm další zprávy, odešel zřejmě do jiného zaměstnání. Ale i purkrabství ruší zde majitel statku Lochkov a Luštěnice Illustrissimus baron Schertzer von Kleinmühl /sídlím v Domousnici, otec Josef, syn Jan/, neboť již v únoru 1775 je zde jen obroční praen.d. Adalbert Čžarda s manželkou Magdalenou, roz. Görlachovou a v r. 1780 další obroční praen.d. Tadeáš Lichtner s manželkou Františkou.

Další syn František Václav Göttner narodil se Cestütmestrovi Kr.A.G. v Kladruzech dne 5.12.1739, kdy bylo jeho matce již 47 let. V kladrubs.m. se uvádí při různých kmotrovstvích od r. 1749 do r. 1768. R. 1764 je zapsán jako "ingenuus ac prolus iuvenis", /naadaný a zkušený mladík/, r.1767 jako "nobilis dominus practicus" u hřebčína a r. 1768 jako "praenobilis dominus practicus".

Podle výkazu prakse zapsané v seznamu zaměstnanců kopčanského hřebčína byl od 1.2.1761 praktikantem v Kladruzech, od 1.1.1766 kontrolorem v Karstu /Lipica, resp. v Postrai-

neck/ do konce října 1775. Časová nesrovnalost v praktikantství se nedá vysvětlit.

Podle korespondence NDS poslal František Václav Göttner r. 1767 svou deklaraci do Vídně a 6.9.1767 dostal odpověď, aby na několik dní přijel do Vídně, kde by se dalo vše lépe prohovorit. Má použít "Ordinari Post Wagen" z Čáslavi, který jezdí Čáslaví dvakrát týdně do Vídně, t.j. 19. a 22.t.m. Dále psali, že jeho p. Otec, hřebčínecký mistr, má dát ostrý "Verweis" kladrubskému šenkýři Dolenskému, a aby mu vysvětlil, že nemá co dělat na pastvině ani na polích, atd. A tak se stal Fr.V. Göttner 1.11.1775 hřebčíneckým mistrem v Kopčanech, do r.1803 s platem 900 zl. ročně a deputátem 6 dojnic a 2 potahy; a potom s platem 1000 zl.ročně a deputátem 315 centů otavy.

Převzal vedení hřebčína po Antonínu Tinovi, zemřelém 22.4.1775 /st. 49 let, t.j. * 1726/, který zanechal vdovu Marii Annu /* cca 1731/ se dvěma dcerami: Elisabetou a Franciscou /* cca 1765/. Göttner, tehdy 36 letý, se oženil s vdovou po Tinovi, tehdy 45 letou, dne 22.1.1776 a měl s ní ještě 22.12.1776 dceru Johannu /Janette/ Josefu Markétu a 27.8.1778 syna Josefa Jana Františka, který však za měsíc zemřel /28.9.1778/. Göttnerova manželka umírá 20.8.1804.

Zavedl se velmi dobře u svých představených a vede s nimi korespondenci nejen suše úřední, ale i s rodinnými sděleními, jakoby mezi příbuznými.

Dne 27.11.1797 píše z Kopčan do Vídně a děkuje za nabídku, na kterou musí odpovědět, že by byla pro muže jsoícího v úplném pořádku, medituje o svém zdraví, jak cítí značnou slabost v obličejí a dále si stěžuje na krátký dech a doporučuje Gierschiga, který "ist unverschreiblich noch jung und kunte seinen Kräften nach doch daselbst längere Jahre aushalten." Zřejmě se jednalo o nějaké další důležité místo. Nechtěl ale měnit.

Göttner sděluje i to: že /10.11.1800/ jeho dcera Janetta je ve špatném stavu; že sice doktoři říkají, že se uzdraví, ale bez jeho pomoci že nemůže ani stát; že /29.3.1803/ se jeho manželka vrátila z Kladrub "sehr miserabl" ... "und abgekrankt hier eingetroffen"; že /16.8.1812/ jest kontrolor Rádl s paní už na cestě do Vídně, a že Füh-ring posílá účet od hřebčíneckého kováře; atd.

Vyženěné dcery Lisetku a Fany provdal starostlivě za úspěšné hřebčínecké úředníky. Prvou 13.2.1792 za Josefa Gierschika a druhou 5.7.1803 za Josefa Füh-ringa. Vlastní dceru Janettu provdal 28.10.1807 za Aloisa Rádla, syna hřebčíneckého kontrolora Ignáce Rádla.

Provádání dcer do hřebčíneckého oboru dostává se zase přízen do všech řad hřebčíneckých alespon po přeslici, jak tomu bylo u rodiny Bukovských. A tito příbuzní si vzájemně družně pomáhali.

Fr.V. Gönttner umírá pak 29.8.1814, do poslední chvíle jako kopčanský hřebčinecký mistr. Vedení hřebčína přejímá po něm r. 1815 jeho zet Josef Fühning.

Gönttnerovské dcery zajistil Gestüttmeister následovně: Josefa Aloisie Marie, nar. 31.12.1737 v Kladrubech zůstala neprovdána. Uvádí se jako virgo v m. 1752 až 1771 při různých křtech a svatbách, při čemž je r. 1769 titulována haerula (= Herrin, kde není titul vyšší šlechty; jest to odvozenina ze starohornoněmeckého slova her = Herr/. Protože zůstala sama, otec v testamentu r. 1772 pamatuje dvěma třetinami svého majetku, zatímco ostatních 5 sourozenců se musí spokojit rozdělením zbylé třetiny. V době tří čtvrtí roku projednávání pozůstalosti, kdy všechnen majetek byl hřebčineckým mistrem Nicolettim byrokraticky zapečetěn, si asi vytrpěla své. Zemřela 20.12.1812 v Kladrubech č. 3. Svůj skromný podíl spotřebovala a pravděpodobně byla na mizině po finančním krachu mocnářství /v r. 1811/ jako 75 letá stařena.

Marie Barbora, nar. 27.11.1724 v Rychnově se provdala za Ludvíka Františka Didacka, porybného císařských a královských sádek v Bohdanči. O Didackovi je zmínka ze sedmileté války /Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, III.díl, mistopis/, kdy král Bedřich po marném obléhání Olomouce ložiroval na zpátečním tažení do Pruska několik dní v Bohdanči /květen 1758/. Didack prý tehdy žádal krále, aby zakázal vojákům krást ryby a předložil darem ryby s touto žádostí. Král je hodil do studny, ale porybnému dal strážné.

Marie Anna se provdala za o 21 let staršího Norberta Václava Lernetu, původem z pardubické rodiny, který byl ředitelem cis.-král.úřadů na zámku Rychmburk /dnes Předhradí u Hlinska/. Z úmrtního zápisu 3 roky starého synáčka /r. 1769/ dá se odvozovat svatba přibližně do r. 1765, kdy byla matka 27 let stará. V matrikách, vzhledem k věkovému rozdílu manželů je uvedena při zápisu úmrtí dne 19.9.1772 jako 34 let stará "virgo, filia d.N.Lerneti", ačkoliv porodila Lernetovi 3 děti. Ze tato Anna byla manželkou, dokládá testament pana Ch.A.Gönttnera z 28.února 1772 a pozůstalostní úřední hlášení o jeho smrti dne 22.8.1772 /NDS/, kde Anna Lernetová je uváděna jako dědička /tedy živa/. V referátu o vyřízení pozůstalosti z 22.3.1773 je ale již uveden dědicem Norbert Lernet, vdovec po Anně, roz. Gönttnerové. /NDS/.

Touto studií jsem se snažil předvést, jak je důležité kriticky zhodnotit a doplnit genealogické bádání na základě i nejnepatrnějších stop z pramenů, zvláště v tak roztržitých materiálech jako v daném příkladu.

Schémata rozrodu mají být pouze pomocnou faktologickou tabulkou. Bez navázání na souběžné historické události a vyvození závislostí, právě tak jako bez oživení rozrodu vlastnostmi jednajících osob je nutné považovat celou sebepracnější práci pouze za přípravou.

František a Vladimír Sedlák

HRABATA LUCEMBURSKÁ NA ČESKÉM TRŮNU

Překlad s doplňky práce Jean-Roberta Schleicha
de Bossé a Henri de Schleich-Bossé, Luxembourg

Než se budeme zabývat českými králi z hraběcího rodu Lucemburského, chtěl bych nejprve stručně promluvit o předcích prvního krále Jana Slepého. Prvá hrabata Lucemburská byla z rodu d'Ardenne, z něhož pocházela většina belgických rodů hraběcích: Hainaut /Hennegau/ erbu šesti černých krokví ve zlatém poli, Flandre erbu černého lva a červenou zbroj ve zlatém poli, Namur erbu stříbrného lva a červenou zbroj ve zlatém poli, Limbourg erbu červeného dvouocasého lva se zlatou zbrojí, jazykem a korunkou ve stříbrném poli a Luxembourg erbu červeného dvouocasého lva se zlatou zbrojí, jazykem a korunkou v poli devětkrát stříbrné a modře dělené.

Zakladatelem rodu Lucemburského byl Sigfrid, mladší syn Wigerica hraběte /Stadtgraf/ z Trevíru, hraběte du Bidgau a hraběte palatina Lotrinského a jeho druhé manželky Kunhuty. Sigfrid si dal r.963 vystavět hrad na skalnatém pahorku zvaném Kozel a založil tím město Lucemburk, nynější hlavní město velkovévodství Lucemburského /Lucemburg-Lützelburg=Malý hrad/. Dělníci, kteří pomáhali při stavbě hradu, a otroci usadili se kolem hradu. Hraběcí rod potomků Sigfridových, jenž zemřel r.998, vládl potom v hrabství až do r.1136.

Roku 1136 zemřel Konrád II. /1129-1136, manželka Ermen-garde de Zutphen/, aniž zanechal potomků, a hrabství Lucemburské přešlo do rukou Jindřicha zvaného Slepého, toho jména IV. /1136-1186/, syna Ermesindy, tety Konráda II. a manželky hraběte Gotfrida de Namur. Po smrti svého otce stal se Jindřich IV. hrabětem de Namur /1159/ a postupně hrabětem de Laroche a de Durbuy. V třetím manželství oženil se Jindřich Slepý s Anežkou de Guedres, která r.1186 porodila dědičku Ermesindu. Jejím otcem vymřel rod Luxembourg-Namur.

Když se Ermesinda stala po řadě hraběnkou Lucemburskou /1196-1247/, nezbylo jí než její hrabství. Desítiletá si vzala Thibauta de Bar erbu dvou zlatých parem hřbetů k sobě obrácených v modrém, zlatými křížky posetém poli, který učinil všechno možné, aby získal nazpět ztracené části bývalého území. Namur zůstal pro něho navždy ztracen, ale mohl znovu přivést pod vládu své mladé manželky hrabství de Laroche a de Durbuy. Po jeho smrti vzala si Ermesinda v druhém manželství /1214/ Walérana III. de Limbourg /zemř.1226/, který jí přinesl v úděl markrabství d'Arton. Z tohoto manželství /rod Luxembourg-Limbourg/ odvozují svůj původ králové čeští, o nichž promluvíme více v dalším.

Co se týče erbu, tu podle domněnky belgického heraldika Gevaerta nosila hrabata de Namur štít se stříbrným břevnem v modrém poli. Když se Jindřich řečený Slepý de Namur stal ještě za života svého otce hrabětem Lucemburským, nemohl podržet rodový znak, jenž mu příslušel jako prvorozenému a dědici Namuru. Odlišil tedy svůj znak od znaku otcovského a nosil deset pruhů střídavě stříbrných a modrých. Po jeho smrti uzavřela jeho dcera Ermesinda druhé manželství s Waléranem de Limbourg, jehož prapor byl červeno-bílo-červený a který nosil červeného dvouocasého lva se zlatou zbrojí, jazykem a korunkou ve stříbrném poli. Potomci Ermesindiny ze spojeného rodu Luxembourg-Limbourg položili limburského lva na namurské pruhy, a tak se zrodil lucemburský znak a banderium, deset pruhů střídavě stříbrných a modrých, nesoucích červeného dvouocasého lva se zlatou zbrojí, jazykem a korunkou, jehož vyobrazení vidíme v kodexu Balduina Trevírského ve dvou obdobích: Jindřich VII. přecházející Alpy a Jindřich VII. se svými rytíři v boji s italskými nepřáteli; potom vadný nákres v "Pompa funebri Alberti Pii, veris imaginibus expressa a Jacobo Francquart" /list 42; vadný nákres předvádí pruhování stříbrné a zlaté/.

Ermesinda hraběnka Lucemburská měla z prvního manželství čtyři děti, které v této studii pomíjíme, a v druhém manželství tři děti. Po její smrti stal se osmáctým hrabětem Lucemburským její syn Jindřich V. řečený Blondel /1247-1281/ a vzal si r.1240 za manželku Markétu de Ber. Z tohoto manželství se narodili dva synové a dvě dcery. R.1281 následoval po svém otci jako hrabě Lucemburský Jindřich VI. /1281-1288/, který vstoupil v sňatek s Beatricí d'Avesnes erbu šesti červených pruhů ve zlatém poli. Za panování tohoto hraběte byla válka o dědictví limburské, která měla krvavý konec v bitvě u Woerringen r.1288, v níž Jindřich VI. a jeho bratr Waléran I. de Luxembourg-Ligny našli předčasnou smrt. Po něm následoval jeho syn Jindřich VII. a byl hrabětem Lucemburským v letech 1288-1310, kdy postoupil hrabství svému synu Janovi, zvanému později Slepý. Jindřich VII. se narodil ve Valenciennes 14.srpna 12.., byl 15.listopadu 1308 zvolen za krále německého, kterážto volba byla potvrzena 27.listopadu 1308 ve Frankfurtě. Dne 29.června 1312 byl Jindřich VII. korunován na císaře římského a zemřel v Buonconvento 24.srpna 1313. Oženil se 9.června 1292 s Markétou, dcerou vévody Jana Brabentského erbu zlatého lva v černém poli, již vzal s sebou, když překročil Alpy; zemřela v Janově 11.prosince 1311. Téhož roku 27.července ztratil již svého bratra Walérana pána na Dourbes, Thirimond a Consorre za obléhání Brescie.

Jan Slepý.

"Il n'y eut pareil roi, ni duc, ni comte,
 "Ni depuis le temps de Charlemaine
 "Ne fut homme - cest chose certaine-
 "Qui fut en tout cas plus parfait
 "En honneur, en dit, en fait".

/Guillaume de Marchant./

(Nikdy nebylo podobného krále, ani knížete, ani hraběte, ani nebylo jistě od časů Karla Velikého člověka, který by byl v každé chvíli dokonalejší ve cti, v slově, v činu).

Jan, starší syn Jindřicha VII. s Markétou Brabantské, se narodil 10.srpna 1296 v Lucemburku /?/. Byl vychován na dvoře francouzském. Když byl r.1306 úkladně zavražděn poslední mužský potomek Přemyslovců Václav III., nastala v království Českém úplná anarchie. Jindřich Korutanský, manžel starší dcery Václava II. Anny, zmocniv se trůnu Českého, ukázal se neschopným vládnout. Česká delegace se odebrala do Špýru k císaři Jindřichu VII. a nabídla mu českou korunu pro jeho jediného syna Jana, jestliže si vezme za manželku kněžnu Elišku, mladší sestru Václava III. s dědičnou trůnu. Uvedení na trůn bylo provedeno 30.srpna 1310 ve Špýru, kde byla 1.zářím téhož roku slavena svatba. Některá města, stranící Jindřichu Korutanskému, uzavřela brány mladému panovníkovi, ale vzetí Prahy v listopadu 1310 zajistilo podrobení Čech. Dne 2.února 1311 byl Jan Lucemburský korunován v Praze na krále Českého, potom 7.II. také jeho manželka Eliška.

Je zbytečné vzpomínati zde oslavných epopéjí na Jana Lucemburského, epopéjí, které opěvaly jeho fantastické jízdy z jihu na sever a z východu na západ. Připomenme však, že to bylo v Litevsku, kde si Jan ve vlhkém podnebí přivodil zánět očí /šedý zákal?/. Při návratu do Vratislavě radil se se svým francouzským lékařem, což skončilo zhoršením nemoci. Arabský oční lékař, který byl povolán do Prahy, neměl úspěch a jeho léčení skončilo ztrátou pravého oka, což oslabilo ostrost oka levého. R.1340 odebral se Jan do Montpellier, aby se dal ošetřiti, ale po několika měsících oslepl úplně. Od té doby byl nazýván Jan Slepý.

Z manželky s Eliškou Českou /nar.20.I.1292, zemř.na Vyšehradě 28.zářím 1330, pochována na Zbraslavi u Prahy/, byl Jan otcem sedmi dětí, totiž:

- 1/ Markéta, nar.18.VII.1313, zemř.10.VII.1341, provdána 12.VIII.1322 za Jindřicha st. vévodu Bavorského /zemř. 1.IX.1339/.
- 2/ Bonne nebo Gutta, nar. 19.V.1315, zemř.11.IX.1349, pochována v opatství Maubuisson; byla pětkrát zasnoubena a vzala si 6.VIII.1322 Jana vévodu z Normandie, který se později stal králem francouzským.
- 3/ Václav, nar.v Praze 14.V.1316, od r.1323 zvaný Karel, 1330 markrabí Moravský, zvolen císařem r.1346,
- 4/ Otakar, nar.22.XI.1318, zemř. 21.IV.1320.
- 5/ Jan Jindřich, naroz. 12.II.1322, stal se r.1349 markrabím Moravským, zemř. 12.XI.1375, vzal si dne 16.X.1327 Markétu, dceru Jindřicha Korutanského, jež zapudivši manžela vzala si 8.února 1342 markraběte Ludvíka Brandenburského, syna císaře Ludvíka. Jan Jindřich oženil se opět r.1349 s Markétou Opavskou a Ratibořskou /dcerou knížete Mikuláše II./, potom s Markétou Rakouskou /dcerou Albrechta/ a konečně po r.1365 s dcerou pána z Walsee /v Rakousku/. Jeho syny

byli markrabí Moravský Jošt /1351-18.I.1411/, Jan Soběslav a Prokop /zemř. 22.IX.1405/.

6/ Anna, nar. 27.III.1323, zemř. 3.IX.1338, provd.v únoru 1335 za Otu knížete Rakouského.

7/ Eliška /z dvořat s Annou/, zemř.v srpnu 1324.

Po smrti Elišky České Jan Slepý se znovu oženil s Beatricí Bourbonskou, dcerou Ludvíka hraběte de Clermont a pána de Bourbon /svatební smlouva v prosinci 1334, ratifikování její Karlem Moravským v srpnu 1335, stavy země Lucemburské v květnu 1336/. Po smrti krále Jana si Beatrice vzala Udesa /Eudesa/ pána de Gransey. Zemřela 23.prosince 1385. Beatrice dala život jedinému synu Václavovi, naroz.v Preze 28.II.1337, který se stal vévodou Lucemburským 13.III.1354 a 1355 vévodou Brabantským a Limburským; zemřel 8.XII.1384 a je pochován v Orvalu.

Je známa tragická smrt Jana Slepého v bitvě u Kresčaku 24.srpna 1346. Méně je už známo, že bylo tělesným ostatkům slavného krále popřáno právě tak málo pokoje v hrobě, jako se vyznamenávalo neklidem celé jeho žití. Když vítěz, anglický král Edvard III., vydal královu mrtvolu jeho synu Karlu, ten ji odvezl do Lucemburku a podle prání nebožtíka pochoval ji v Münsteru, benediktinském klášteře p.Marie. Tam byl králi Janu Slepému také postaven skvělý pomník, avšak za válečných bouří r.1541 bylo opatství zničeno požárem i s pomníkem. Jen královny ostatky zůstaly jako zázrakem nedotčeny. Když se potom po roce octlo Lucembursko v rukou francouzských, byly královny ostatky včas přeneseny z kláštera do horního města, kde uloženy do zvláštní dřevěné rakve byly uschovány za hlavním oltářem kostela františkánů Des Recollets. Teprve r.1592 byly přeneseny nazpět do obnoveného opatství, odtud zvaného Neumünster, a lucemburský místodržitel, belgický arcikníže Albrecht dal r.1613 vztyčit Janu Lucemburskému nový nádherný pomník. Tehdy chyběly králově mrtvole hlava a pravá ruka, které se dostaly do majetku horlivých sběratelů ostatků hrabat Manderscheidů-Blanckenheimů, avšak úsilím chotí jmenovaného místodržitele byly r.1630 opatství vráceny.

Roku 1680 Francouzové znovu oblehli Lucemburk a tu bylo nutné spálit obě dolní města, při čemž lehlo popelem i starobylé opatství s novým pomníkem. Ostatky královny, už značně poškozené, dostaly se opět do horního města, a teprve po dvaceti letech se vrátily na původní místo v dřevěné rakvi. Když tudy r.1744 táhli čeští vojáci v rakouských službách a dozvěděli se, že jejich slavný král tady odpočívá, vynutili si, aby jim ukázali mrtvolu, a ježdý z nich si vzal s sebou něco na památku. Za francouzské revoluce hrozilo ostatkům nové nebezpečí, a proto na příkaz opata bylo tělo Jana Lucemburského v poslední chvíli ukryto v Grundu /jižním předměstí Lucemburku/ v domě jednoho pekaře, odkud se dostalo k majiteli manufaktury na hliněné zboží Bochevi. Latín. co ostatky byly tu uschovány mezi veteši, rozhlásilo se, že byly tajně odvezeny přes Rýn do Čech. Když pak syn jmenovaného Bocha přeložil r.1809 továrnu do Mettlachu u Trevíru, tu umístil skříň s královou mrtvolou v tamním bývalém benediktinském opatství.

Ostatky zůstávaly volně přístupné každému k nahlédnutí, a tu je také r.1833 uviděl potomní pruský král Fridrich Vilém IV. Korunní princ se s továrníkem dohodl v tom smyslu, že dostane královu mrtvolu výměnou za pomník krále Jana ve zbroji, který zhotoven a osazen stojí tam dodnes. Pro českého krále dal pak r.1837 pruský korunní princ obnovit sochařem Schinkelem prastarou kapli na vysoké skále u vesnice Castelu nedaleko Searburku u Trevíru. Tam odpočívaly Janovy ostatky od r.1838 do r.1946, kdy díky vyjednáváním, která provedla velkovévodská vláda Lucemburska s diplomatickými a vojenskými úřady francouzskými, mohlo být stanoveno přenesení ostatků na 25.srpen, den 600letého výročí bitvy u Kresčaku. K tomu účelu vláda ustavila na začátku července ve snaze dát této slavnosti úřední charakter, zvláštní komisi, pověřenou organizací této slavnosti.

Ioněvadž byly pochyby o zachovalosti ostatků lucemburského národního hrdiny, bylo stanoveno, že sarkofág bude otevřen dne 10.srpna. Za tím účelem odebral se státní ministr předseda vlády do Castelu, provázen několika členy řečené komise a několika zástupci francouzských úřadů, kde přistoupil k otevření rakve. Zároveň byl sepsován protokol, z něhož vyjímáme: "... Svědkové tohoto aktu zjistili následující: Rakev ... ze dřeva, vyřezávaného ve slohu z konce XVIII.stol., obsahovala kostru skoro úplně a dobře zachovanou člověka mužského pohlaví. Nescházely než obě čelisti, jedna kost klíční, jedna kost loketní, kosti obou rukou a některé jiné kosti menší důležitosti. Kůže podobná pergameni pokrývala nohy a krajinu břišní. V levé části této krajiny a na levé noze byla tato kůže potrhána a oddělena od kosti levé nohy až ke kolenu. Na levém boku levá krajina břišní a levá krajina tříselní nesly uvnitř četné skvrny zaschlé krve. Kloubení levé kosti kyčelní a stehenní /kloubení coxo-femorální/ bylo rozpojeno, kdežto pravý bok a kloubení pravé kosti kyčelní a stehenní bylo netknuté. Rakev obsahovala i jiné kusky a cáry, oddělené od kůže pergameni podobné, jakož i četné ulomky zvrátených kostí, které, jak se zdá, nepatřily ke kostře. Část jich ležela v blízkosti zmačkaného kusu papíru, na němž neznámá ruka poznamenala inkoustem latinsky: "Několik kostí prvních zakladatelů kláštera Münsteru hraběte Lucemburského Konráda a Klementiny, dcery císařovy a manželky Konrádovy". Když byla učiněna tato zjištění a všechny důležité detaily byly ofotografovány, byla rakev znovu uzavřena a opět uložena v tumbě, a ta rovněž uzavřena v místě, kde byla od 26.srpna ...".

Netřeba připomínat, že se tisk chopil této věci a oslavil lucemburského národního hrdinu mnohými články, a že významní přednášející oživili mnohokrát velkou postavu krále Jana v lucemburském rozhlase.

Nedělního rána památného dne 25.srpna 1946 odebrala se lucemburská delegace, doprovázena zástupci tisku, do Castelu, kde byla krátká slavnost za přítomnosti společnosti z francouzských úřadů. Lucemburští vojáci vyjmuli rakev ze sarkofágu a položili ji před oltář venkovské hřbitovní kaple, kde byla rakev vložena do nové, starobylého rázu a pevné, ozdobené lu-

cemburskými barvami. Poslední pozdrav čestné strážě a průvod se dal na pochod k městu Lucemburku.

Slavnostní okamžik nastal, když průvod dostihl hraničního mostu v Remich. Náčelník generálního štábu lucemburský major a zástupce generála Koeniga, vrchního velitele vojenských oddílů francouzských v Německu, přiblížili se až doprostřed mostu a rakev byla nesena do země Lucemburské na ramenech lucemburských vojáků za znění zvonů a národní hymny před davem Moselanů, sběhlých, aby byli přítomni tomuto historickému okamžiku. Na lucemburském břehu čekaly osobnosti z obecních výborů sousedních obcí. Rakev byla vyzdvížena na lafetu děla, taženou vozem, osazeným lucemburskými vojáky se zbraněmi v rukou. Průvod, před nímž jely vozy na housenkových páslech a za ním čtyři pancéřové vozy francouzské, jel po cestě k hlavnímu městu velkovévodství. Podél cesty byly shromážděny úřední osobnosti a venkované s huddou v čele, zatím co všechny zvony hlesholily ze všech sil.

Na prostranství starého hradu hrabat Lucemburských pod Kozlem byl průvod přijat sborem přísedících města Lucemburku se starostou v čele. Po cestě městem přišel průvod na náměstí Vilémovo po zastávce před pomníkem du Souvenir, zničeným vandalskými rukami nacistů. Symbol - a jak pohnutlivý - bratrského spojení hrdiny všerejška a hrdinů dneška byla tato zastávka před zmraženým pomníkem. Umíráček zazněl bez pathetických slov, bez chlubných gest, jednoduchou vážností tohoto obřadu, tohoto spojení minulosti a přítomnosti nastalo jakoby posvěcení lucemburských národních dějin, sláva a velikost minulosti se spojovaly se slávou a velikostí přítomnosti.

Uprostřed bohatě vyzdobeného náměstí Vilémova tyčil se katafalk, vyvýšený na čtyřech stupních a pokrytý červeným sametovým čalounováním se zvrácenými znaky lucemburským a českým. Ve čtyřech rozích hořely pochodně. Po příchodu členů velkovévodské vlády český generál Fřikryl, zástupce vlády, a hrdina od Bir Hacheim generál Koenig přešli před vojenskými útvary lucemburskými a francouzskými, shromážděnými na náměstí. Konečně rodina velkovévodská v plném počtu usedla na české tribuně, kde byli členové diplomatického sboru a oficiální osobnosti.

Při příchodu průvodu byla rakev s tělesnou schránkou Jana Slepého položena na katafalk. Šest vojáků nastoupilo čestnou stráž. Jako řečníci přistoupili postupně státní ministr předseda vlády lucemburské, delegovaný starosta města Lucemburku a generál Koenig, kteří všichni znovu vyvolali velkou postavu krále-rytíře ve svých různých proslovech. Obřad skončil hymnami francouzskou a lucemburskou, při čemž 21 dělových ran zaznělo s hradeb bývalé pevnosti.

Pak byla rakev znovu vyzdvížena na dělovou lafetu a vezena do hrobky katedrály Notre-Dame, kde byl vystaven bývalý sarkofág, v němž Jan Slepý odpočíval v opatství Neumünsterském až do francouzské revoluce a který byl zachován pod kurem bývalé katedrály. Vele důstojný pan biskup přistoupil k náboženským obřadům a udělil rozhršení "ad tumbam". Requiem, zazpívané bratrstvem Notre-Dame ukončilo odpolední obřady. Po osm dní defiloval potom dav před hrobem krále Jana hraběte Lucemburského.

Karel IV. Jan Slepý zanechal ze svého manželství s Eliškou Přemyslovnou kromě čtyř dcer dva syny, z nichž Václav se jmenoval od r.1323 svým birmovacím jménem Karel. Karel narodil se v Praze 14.května 1316, markrabím moravským se stal r.1330. Byv zvolen císařem římským dne 11.července 1346 /pod jménem Karel IV./, byl postupně korunován v Cáchách 9.unora 1354, v Miláně 4.ledna 1355 a v Římě 5.dubna téhož roku. Zemřel 29.listopadu 1378. Dne 15.května 1324 Karel pojal za manželku Blanku z Valois, dceru Karla hraběte de Valois d'Alençon de Chartres d'Anjou /1270-1325/ a Mahaut de Chatillon /dcery Vita de Chatillon hraběte de Saint-Paul/, narozené r.1316 a zesnulé 1.srpna 1348. Po smrti Blanky z Valois uzavřel Karel ještě 3 manželství, a to s Annou Falckou, Annou Svidnickou a Eliškou Pomořanskou. Anna Falcká byla dcera Rudolfa II.hraběte palatina a kurfiřta Rýnského a Anny Korutanské, provdané 4.III.r.1349; zemřela 2.II.r.1353. Anna Svidnická, provdaná 27.V.r.1353, zesnula 11.VII.1362, byla dcerou a dědičkou Jindřicha II. knížete Javorského a Anežky Rakouské. Eliška, dcera Bogislava V.Pomořanského a Elišky Polské, provdaná 21.V.r.1363, zesnula 14.II.r.1393 v Hradci Králové.

Ježto Jan Slepý měl ještě jednoho syna /Václava/ ze svého druhého manželství, proto ustanovil, že pčtomek z jeho druhého manželství bude mít v dědictví hrabství Lucemburské, markrabství d'Arion, hrabství de Laroche, jakož i penství de Durbuy a de Poilvache. Přes toto ustanovení Karel IV.měl titul hraběte Lucemburského až do r.1353, kdy postoupil konečně hrabství Lucemburské svému bratru Václavovi. Aby jej odškodnil za tuto zřívdu, povýšil Karel hrabství Lucemburské na vévodství /1354/.

Panování Karla IV. bylo vyvrcholením moci rodu Lucemburského. Vskutku byl Karel císařem římským, králem Českým a markrabím Braniborským, jeho prastrýc /bratr Jindřicha VII./ byl arcibiskupem a kurfiřtem Trevínským, jeho bratr Jan Jindřich markrabím Moravským, jeho mladší bratr Václav hrabě Lucemburský pojal za manželku dědičku vévodství Brabantského a Limburského a jeho druhý syn Zikmund starší dceru a dědičku krále Uherského.

Z manželství Karla IV. se narodilo 11 dětí, z nichž tři zemřely jako nemluvňata. Byly to z prvního manželství:

- 1/ Markéta, nar.24.5.1335, zemř.1349, provdaná za Ludvíka krále Uherského a Polského /zemř.11.IX.1382/.
- 2/ Kateřina, naroz.1343, provdaná r.1353 za Rudolfa IV. knížete Rakouského /zemř.1365/ a v druhém manželství za Otta markraběte Braniborského, zemřela r.1386.

Z druhého manželství vzešel Václav, narozen 17.I.1350, zemřel 28.XII.1351.

Ze třetího manželství pocházely:

- 4/ Eliška, nar.19.III.1358, provdaná za vévodu Rakouského Albrechta III.
- 5/ Václav, dědic českého trůnu, toho jména IV.
- 6/ V šestinedělí spolu s matkou zemřevší dítěátko.
Konečně ze čtvrtého manželství byly:
- 7/ Anna, naroz.11.V.1366, provdaná r.1382 za Richarda II. krále Anglického, zemřela za moru r.1394.

- 8/ Zikmund, budoucí král Uherský, jímž vymřel rod Luxemburg-Limburg po meči.
- 9/ Jan kníže Zhořelecký, naroz.1370, zemř.1396. Oženil se dvakrát, a to s Richardou dcerou Albrechta Meklenburského, a když ta porodivši dcerušku zemřela, s Markétou Rakouskou. Jejich dcera Eliška měla v zástavě Lucembursko.
- 10/ Karel, nar.1372, zemřel po roce.
- 11/ Markéta, naroz.1373, prodána za purkrabího Jana z Norimberka.

Václav IV. /1361-1419/, druhý toho jména pro vévodství Lucemburské. Jediný syn z manželství Karla IV. s Annou z Javora a Svidnice, narodil se 26.února 1361 v Norimberku, Byv zvolen 20.ledna 1376 císařem římským, byl přinucen vzdát se trůnu 20.srpna 1400; zemřel náhle raněn mrtvicí v Praze 16.srpna 1419. Od r.1388 Václav zadluživ se postoupil vévodství Lucemburské zástavou svému bratru Joštovi Moravskému /synu Jana Jindřicha, bratra Karla IV./, a to byl počátek doby panovníků uživatelů země, která končí panstvími cizími /burgundskými, španělskými, rakouskými, francouzskými atd./.

Václav řečený Lenivý uzavřel dvě manželství, obě bezdětná, první s Janou, dcerou Albrechta knížete Bavorského a jeho manželky Markéty, provd.13.VI.1370, zesnulé 31.prosince 1386, druhé r.1389 s Zofíí Bavorskou, zemřelou koncem září 1425.

Zikmund /1368-1437/. Narozen 14.února 1368 z manželství Karla IV. s Eliškou Pomohanskou, stal se markrabím Braniborským a kurfiřtem r.1373, králem Uherským r.1386, císařem Římským 20.září 1410, korunován byl 8.listopadu 1414, v Římě r.1434, králem Českým se stal r.1420, zemřel 9.prosince 1437.

Toho času Eliška Zhořelecká byla stále majitelkou zástavy knížectví Lucemburského. Zikmundovi se podařilo, že byl uznán zákonným panovníkem Lucemburka, ale ježto nemohl zaplatit 120.000 zlatých, Eliška Zhořelecká zůstala u moci.

Zikmund se poprvé oženil s Marií, dcerou a dědičkou Ludvíka Velikého krále Uherského r.1386. Její matka byla Eliška Bosenská. Marie Uherská zemřela r.1392 a byla pochována ve Varadině. Za druhou manželku měl Zikmund od r.1408 Barboru Beljskou, dceru Heřmana hraběte Slezského, jež zemřela v Praze 11.července 1451 a byla pochována v chrámu sv.Víta. Z tohoto posledního manželství se narodila asi r.1409 jediná dcera Eliška.

Eliška se provdala 26.dubna r.1422 za Albrechta V.knížete Rakouského a markraběte Moravského, který se stal postupně králem Uherským 1.ledna 1438, králem Českým 29.června téhož roku a císařem /pod jménem Albrecht II./ 18.března 1438, zemřel 27.října 1439. Eliška, zesnulá 19.prosince 1442, zanechala jako dědice:

- 1./ Jiřího, zemřevšího 16.II.1436 a pohřbeného v katedrále sv.Štěpána ve Vídni;
- 2./ Annu, provdanou r.1446 za Viléma vévodu Saského, markrabího Míšenského a landkrabího Durynského, umírajícího 17.září 1482;
- 3./ Elišku, provdanou 10.února 1454 za Kazimíra III.krále Polského, zesnulého r.1492;
- 4./ Ladislava Pohrobka /narozeného po smrti Albrechta/, krále Uherského a Českého, nar. 22.II.1440, zemř.23.XI.1457, pohřbeného v Praze v chrámu sv.Víta.

Jaromír Prusík PRUSÍKOVÉ, RODOVÁ ZVLÁŠTNOST

Rod Prusíků, k němuž patřím, má svou zvláštnost, jistě málo obvyklou u nás i snad ve světě. Po téměř jedenáctileté práci se podařilo nalézt všechny osoby tohoto jména ve světě a pak prokázat u nich u všech společné příbuzenství. Rod možno sledovat od roku 1515, kdy žil v obci Sedlec u Plas na Plzeňsku. Snad jeho prapůvod je někde v severním Polsku blíže Prus, čemuž nasvědčuje jméno samo i velké množství osob tohoto jména tam žijících.

Ve velkém množství států evropských i za mořem nalezl jsem pochopení u úřadů, majících na starosti evidenci obyvatel. A díky tomu vím dnes bezpečně, kolik osob jména Prusík v nich žije, jak jsou s námi spřízněni a v kterých státech nežije vůbec žádná osoba jména Prusík. Žijí dnes v Polsku, ČSSR, Rakousku, NDR, NSR, USA, Kanadě a dalších státech. Rod náš je v českém kmeni s původem ze Sedlce zpracován také od roku 1800 po přeslici, tj. jsou zachyceny všechny osoby, které mají pokrevní vztah k Prusíkům. Všechn rod je vůbec zpracován jen s tohoto hlediska. Od počátku 16. stol. totiž je vždy zachycena osoba, v níž je naše krev stále jen po meči, třebaš v mnoha dalších generacích se mísila stále s jinou, a jinou krví. V příbuzenstvu po přeslici máme tak již zachyceno na 670 jiných jmen a mnoho tisíc lidí k dnešku. A tím také nekonečno pohnutých osudů.

V ČSSR žilo na př. k 30. 6. 1968 celkem 57 Prusíků, vesměs navzájem příbuzných. V celém světě to bylo 148 lidí. V naší republice mělo k tomuto datu jméno Prusík nebo Prusíková 132 osob, včetně svobodných žen a dívek se jménem Prusíková a manželek Prusíků. Od našeho prvního známého a historicky zjištěného předka, sedláka Vojtěcha Prusíka, který se narodil r. 1515 a zemřel v roce 1580 v západočeské obci Sedlci, patří rodovi příslušníci po meči i po přeslici již k 16 generacím. Je to 453 let.

Lidí, kteří nezemřeli přirozenou smrtí, bylo asi 60. Dvojčata se rodila v rodě přibližně celostátním průměrem 2 %, průměrný věk mých 12 mužských předků až k prvnímu Vojtěchovi je 65 let. Mnozí členové vynikli nad průměr, a jméno Prusík je dosti známé na veřejnosti. Byl to na př.: český slavista prof. F.X. Prusík, spoluzakladatel Minervy s Eliškou Krásnohorskou a obhájce Rukopisů; Dr Bořivoj Prusík, syn předešlého, první překladatel všech hlavních her A.P. Čechova a přítel tohoto spisovatele; nebo slavný prof. MUDr Bohumil Prusík, člen České akademie věd a umění, který u nás s prvním, jím v roce 1912 do Čech dovezeným elektrokardiografem rozpoznal jako první český lékař infarkt myokardu a také jinak patřil k hlavním modernisátorům českého interního lékařství mezi oběma válkami.

Máme i v cizině řadu Prusíků, kteří vynikli nad průměr a všichni patří pokrevně k nám. Byl to na př. profesor vídeňské konservatoře Dr. Karel Prusík, slavný horolezec, jehož záchranný uzel je užíván v celém světě a u nás je znám pod vžitým jménem "prusík". Jeho děd se vystěhoval v polovině 19. století z Plasska do Vídně.

ZPRÁVY

Dne 19. srpna 1968 zemřel náhle v Praze redaktor a překladatel Josef Milde /+ 13.7.1900/. Heraldice zasvětil skoro celý svůj život. Byl žákem prof. dr. Vojtíška a kromě české, věnoval pozornost i světové heraldice. Jeho knižní sbírka byla pravděpodobně jednou z největších soukromých sbírek heraldické literatury u nás. Před druhou světovou válkou vydával při Jednotě starých českých rodů známé Heraldické dopisy, jichž vyšlo k třicítce. Kromě jiných příspěvků přinesly i řadu jeho článků, recenzí a glos, jimiž sledoval současný vývoj naší i cizí heraldiky. Byl předsedou heraldického odboru této Jednoty a řada jeho spolupracovníků se dodnes uplatňuje v heraldické teorii a praxi.

V roce 1945 byl spoluautorem populárního Heraldického slabikáře, díla dnes již unikátního, jedné z prvních poválečných publikací toho druhu. Z posledních vyzrálých prací v časopisech jmenujeme alespoň tyto: Karel Marx o heraldice /Heraldika č. 1a/1968/, k čs. státnímu znaku /Heraldika č. 2-3/1968/, Návrat B. Štorma/Erbovní sešit č.1/1969/, Heraldika a dnešek /Erbovní sešit č.1/1969/.

Největší a nejpozoruhodnější práci Heraldické názvosloví však teprve v posledních měsících dokončoval. Pracoval o ní řadu let, vycházeje z přesvědčení a zkušenosti, že nutno zdokonalit českou heraldiku systematicky, tj. nomenklaturou, terminologií a klasifikací, podat přesné definice jednotlivých pojmů, neboť názvosloví samo opozdilo se vlivem nepravidelného vývoje vědy samé. Nelze neupozornit ani na Mildeho význačné dílo překladatelské. Do češtiny přeložil řadu autorů ruských, italských, anglických a francouzských tak vynikajícím způsobem, že spisovatelé, pokud navštívili Prahu, neopomenuli se zastavit v domě na Hořejším vltavském nábřeží na Smíchovč. Jedním z nejvýznačnějších byl roku 1948 John Steinbeck. Mildeova konciliantní povaha a vážnost získávala mu mnoho přátel a u jeho domácího diskusního krbu se zrodilo mnoho pěkných myšlenek k prospěchu české heraldiky.

v P

Genealogie a heraldika v tisku

Diskuse o čs. státním znaku podnícená redakcí čas. Heraldika, bulletinu pro základní historické vědy v červnu 1968 /č.2-3/, pokračuje i v čísle prvním letošního ročníku článkem dr. Kristiana Turnwalda Další připomínky o čs. státních znacích. Začíná kritickou analýzou znaků první ČSR, řeší problémy malého a velkého znaku republiky, vnější reprezentaci státoprávních složek, kritizuje způsob použití zemských znaků, figur, mluví proti zlaté kresbě znaku a neheraldickému pojetí pavézovitého tvaru štítu, schvaluje slovenský dvojitý kříž, upírá slezské orlici opodstatnění v státním znaku z historických důvodů a u moravské orlice poukazuje autor na své práce o původu moravského znaku. V témže čísle otiskuje se ukázka textu a znaku rodu Sendivoj z dosud nevyšlého, ale připravovaného díla Jos. Pilnáčka Rody starého Slezska. V příloze barevná nálepka ze znakem města Jílového.

Heraldikou českých měst se obírá v stejnojmenném článku J. Rác v časopisu KSK Sběratel /č.1/1969/. Poukazuje tu na její praktický význam a oprávnění. Zpodobování znaků dělí na dva druhy: klasické a současné. Toto druhé, po stránce výtvarné týká se zvláště nevhodného a neheraldického zhotovování znaků nových měst. Upozorňuje na základní příručky /Widimski, Strohl, Sedláček, Vojtíšek a další/ a odkazuje na současný průzkum stavu městských znaků provedený okresními archívy, který by mohl vést k vydání příručky o znacích našich měst. Závěrem mluví o sběratelství městských znaků a popisuje tři reprodukce /Neratovice, Mělník a Krásná Hora/.

Nový heraldický bulletin vyšlý pod názvem Erbovní sešit /vydává Heraldická sekce Klubu vojenské historie v Praze/ má být patrně náznamem opětovné reedice proslulých Erbovních knížek z doby před druhou světovou válkou. V programovém prohlášení ve formě redakčního dopisu slibují vydavatelé navázání na tradici slovem i kresbou, komentáři, polyi monotematicností obsahu sešitů, aktivní spolupráci s heraldiky a slušnou úpravu. Úvodní článek A.F.J. Karlovského O moderní české heraldice spíše než tematu týká se retrospektivního přehledu vývoje české heraldiky po vytvoření čs. státu. Autor je označuje obdobím heraldické stagnace. Heraldickou práci na spolkové základně zachycuje stručnou registrací tehdy vzniklých spolku a splečností. Domníváme se, že tuto periodu bude třeba zvážit daleko hlouběji než rozsah místa dovoluje a také pracovníky genealogy, kteří v těchto institucích pracovali. Ve smyslu informační registrace vyznívá i další vyjmenování událostí ve vývoji české heraldiky /Erbovní knížky, Herald.dopisy, Herald.společnost a časopis, výstavy, Kolotoč, KSK, heraldické sekce současné a další/. Článek je doplněn kresbou znaku Heraldické sekce KVII, jehož blason

podává A.Ch.Wierer. Kromě toho Erbovní sešit přináší vzpomínku Z.M. Zengera a J.Mildeho na B. Štorma, poznámky týchž autorů na téma Heraldika a dnešek, dále obraz znaku města Modřan od A. Karlovského a nekrolog B.Šimka k úmrtí J.Mildeho a J. Villaniho. Závažná kritická recenze A.Přibyla je věnována knize J.Nováka Slovenské městské a obecné erby, vydané v roce 1968. Podnětný je i článek P.R.Pokorného nadepsaný Problémy s heraldickou literaturou. Obsah čísla uzavírají poznámky, popis a vyobrazení osobního znaku pražského biskupa dr.F.Tomáška.

Závěrem ještě několik zpráv z tisku, vydaného v prosinci minulého roku. Pod titulem Heraldická zvířata přinesl magazin Čtení /č.12/1968/ kratší a zřejmě již zkrácenou studii Rogera Delormea přeloženou z časopisu Nédělja. Mluví se tu o různých zvířatech objevujících se ve znacích rytířů od éry flanderské až po moderní heraldická znamení jako např. chřestýši ve vlajkách států severoamerické Unie. Shledáme se tu se zmínkou o lvu, orlici, gryfu, draku, býku, obožživelnících a plazech a jen namátkou o dalších zvířatech. Článek je povšechný a spíš populárně psaný z hlediska zajímavosti "heraldického zvěřince". Směšují se tu figury fantastické s přirozenými a v některých případech tvrzení neodpovídá skutečnosti jako např. že kůň je vzácné erbovní znamení, podobně had atd. Za to je tu uvedeno několik heraldických kuriózit, z nichž sluší zaznamenat alespoň dvě, nám málo známé. Vepř v erbu anglického rodu Baconů z Mildenhalle a jepice podeňka, jíž autor identifikoval z pečeti "nejskromnějšího šlechtice v celé heraldické historii" sira Johna Myera z Norfolků.

Ve 2. čísle Vlastivědného sborníku Podbrdsko 1968 /vyd.Okr.muzeum Podbrdsko a OA Příbram/ otiskuje z archivních pramenů /grunt, a trhové knihy, SS, DZV aj./ a zároveň také v časopisu Onomastické práce /sv. 2, 1968, Místopisná komise ČSAV v Praze/ příbramský archivář v.v. J.V.Bezděka řadu rodových jmen z Příbramska sahajících svým stářím až do 15. století. Tato jména jsou většinou tvarově beze změny zachovaná dodnes. Jsou to jména: Čečatka /1528/, Drda /1570/, Hloucal /1525/, Hylan /1515/, Chroust /1572/, Chyba /1563/, Janda /1563/, Ježek /1572/, Mrvík /1522/, Palivec /1456/, Pekárek /1572/, Peták /1563/, Pintíř /1563/, Skuhrovec /1467/, Svojtka /1518/ a Vršecký /1563/. Týž autor dále uvádí seznam karlístejských poddaných na Příbramsku z roku 1566 sestavený za účelem vyzbrojení, aby poddaní v případě potřeby mohli nastoupit k obraně hradu. Pro obvod správního okresu příbramského uvádí jména z těchto obcí: Milín, Palivo, Hbity hořejší a dolejší, Dubenec, Cetyně, Pečice velké a malé, Smolotely a Bohostice. Z dalšího rodopisného materiálu ve sborníku od téhož autora zasluží pozornosti seznam starostů na Příbramsku z roku 1856, zprávy o rodu lesníků Bohutínských, doplňující Fričovu knihu Velké vzory našeho lesnictví /1958/ a vzpomínka Ant.Pose na Jaroslava Ježka s některými

málo známými rodopisnými daty o tomto hudebním skladateli.

Fejeton Š. Stibora / Svoboda 4, 12. 1968/ líčí návštěvu u příslušníka jednoho ze starých českých rodů na Sedlčansku, Matěje Ladislava Hrona v Solopyskách. Rod Hronů zde a v okolních obcích má zápisy již z let 1574, počíná Janem Hronem a sledem generací, v nichž převažovali rychtáři. Jako rod sám, jsou zajímavé i památky na předky, které členové rodu po staletí opatrovali a jež dnes tvoří rodové muzeum. Jsou to např. knihy, obrazy, modely, rychtářský stůl a právo aj. Nejzajímavější je rodokmen ve tvaru lipových listů, na nichž jsou vypsána data jednotlivých členů rodu v generačních řadách.

v P

Rodopisný a heraldický kroužek v Plzni. Obdrželi jsme první Zpravodaj kroužku přátel rodopisu a heraldiky při Městském archivu v Plzni, který jako dvojčíslo vydal Městský archiv v Plzni datem: březen 1969. Gratulujeme této skupině plzeňských, protože volba článků a jejich podání je velmi poutavou četbou. Jako vysoce cenný přínos, je Loudův "Přehled základní literatury pro studium heraldiky", který jsme měli v programu uvést v našich Listech.

v G

Erbovní sešit. Vychází druhé číslo tohoto bulletinu členů Heraldické sekce Klubu vojenské historie při Voj. historickém ústavu Praha-Žižkov, U památníku 2. Považujeme toto číslo za mimořádně zdařilé pro bohatost ilustrací a obsahu a přejeme sekci mnoho zdaru do další činnosti.

v G

Rod Travněc a Hošta

Sjezd nositelů prvního jména se konal dne 7. července 1968 v Lučici na Vyškovsku. Rod trvá více než 450 let, jeho stopy lze sledovat od r. 1512 a je rozšířen na Moravě, ve Slezsku, v Čechách i na Slovensku. - V témže dni sjeli se do Rataj n. / S. nositelé rodového jména Hošta. Zde šlo o nejmladší větev rozrodu od předka, který v druhé polovině 19. století se usídlil v Ratajích nad Sázavou. Sjezdu se účastnili 53 příslušníci rodu, nejstaršími byli p. Alois Hošta a p. Marie Vorlíčková roz. Hoštová, oba 83 letí.

v P

Mezinárodní kongres genealogických a heraldických věd

se konal ve dnech 1. - 6. července 1968 v Bernu. Podle pořadí byl už devátým konaným. První mezinárodní genealogický a heraldický kongres se konal roku 1929 v Barceloně. Na druhém kongresu v Neapoli roku 1953 byl utvořen L'Institut International de Généalogie et d'Héraldique. Třetí kongres tohoto druhu se konal roku 1955 v Madridu a byl zatím největší svého druhu, bylo na něm zastoupeno 76 společností z 31 zemí. Čtvrtý mezinárodní kongres se konal roku 1958 v Bruselu, pátý kongres roku 1960 ve Stockholmu, šestý roku 1962 v Edinburgu, sedmý roku 1964 v Haagu a konečně osmý roku 1966 v Paříži. Devátý kongres v Bernu byl slavnostně zahájen v zasedací síni bernské radnice za účasti správní rady bernského kantonu a rady města Bernu. Vlastní zasedání konalo se však v lázeňském sále nad městem a jeho program nebyl přetížen přednáškami. Kromě úvodních přednášek o švýcarských dějinách, švýcarské heraldice a bernském patriciátu vyslechli účastníci kongresu 22 referátů heraldických, 9 genealogických a 4 o otázkách z fragitiky. O genealogii v historických zemích Československa přednášel Roman Frhr. v. Procházka. Zvláštnímu zájmu se těšila také genealogická a heraldická výstava, připravená v prostorách švýcarské národní knihovny. Kongres byl zpestřen prohlídkou města Bernu a několika výlety do okolí a v jeho závěru byla uspořádána slavnostní hostina. Příští kongres se bude konat v Řijnu roku 1970 ve Vídni.

v S

Živé znaky. Na brněnském veletrhu spotřebního zboží se objevily pečí podniku Znak v Klatovech znakové štíty velkých měst naší republiky. Tyto znaky jsou dovoleny připevnit vedle poznávací značky automobilů. Jsou z umělé hmoty a barevné.

v P

SERVIS

Kdo v ČSR má publikaci:

A.B.Ernst von der Oelsnitz: Stammtafeln des Geschlechtes von der Oelsnitz, Deutsch-Eylau 1905, obsahující vývod rodu od roku 1400 ? Kdo zná potomky tohoto autora, býv.něm.generála, který jako 90 letý obdržel zlatou Goethovu medaili v Königsbergu /Královec, nyní Kaliningrad/ r.1941 za rodopisná badání řádu Něm.rytířů? O zprávy a upozornění žádá: Ing.Dr.Václav E l z n i c , Praha 4-Nusle, Na Květnici 25.

LITERATURA :

Ludvík Schmid: IRŠTÍ LÉKAŘI V ČECHÁCH. Praha, Universita Karlova 1968, 77 s. + 13 obr. příloh, 5.50 Kčs, rozmnož.

Práce doc. MUDr. Schmidy z Pedagogické fakulty KU je jedna z mála prací užitečných nejen pro kulturní historii a dějiny lékařství, ale i pro českou genealogii a heraldiku. Autorův zájem o tyto obory, zvláště genealogii, není náhodný. Máme v paměti jeho rodopisnou práci vydanou před lety o vlastním rodu, již tehdy pečlivě co do dat a závěrů provedenou, víme o tom, že se zabývá studiem a uveřejňováním disertačních prací posluchačů pražské university ze 17. a 18. století, a že často ve svých odborných pracích přihlíží k rodopisným souvislostem.

Snad právě proto při zpracovávání těchto doktorských disertací, a sám to také přiznává, zaujaly jej studenti z Irska, kteří v minulých stoletích studovali v Praze, nebo zde zanechali stopy jak v praktickém působení tak ve vztazích k našim rodům nebo společnosti vůbec. Autor prostudoval Státní ústřední archiv, archiv Karlovy university, archiv města Prahy, knihovny strahovskou a universitní, radil se s odborníky a výsledkem je dílo, jaké po této stránce nemáme.

V úvodní části upozorňuje na migrační akcent u lékařů starších dob, při čemž se nehledělo tak na národnost a víru jako spíše na znalosti a vlastnosti lékaře a naopak, na snahu adeptů umění Aeskulapova být co nejblíže proslulým profesorům lékařských škol a fakult. A tak jako objevujeme jména cizinců na naší Alma mater, mohli bychom, a bylo by to záslužné, zveřejňovat jména našich ascendentů na studiích universit v Padui, Bologni, Paříži, Montpellieru, na německých, anglických a dalších universitách.

Pokud se týče Irů, jimž Schmid věnuje pozornost, největší jejich počet studoval v Praze v letech 1720 až 1760. Do Prahy je vábily osobnosti jejich krajanů Jakuba Smitha z Belroe a Williama Mac Nevena O Kelly ab Aughrim, profesorů lékařské fakulty. Řadu Irů na fakultě končí Thomas Heney v roce 1778. Je tu i souvislost s vypuzenými irskými františkány, jichž se ujal mladý arcibiskup Harrach a kteří v Praze si vybudovali známý Hybernský klášter. Je to v době, kdy v Praze získávají cizinci rozsáhlý pozemkový majetek a kdy styk s nimi pro naše šlechtické rody byl módou.

Schmid otevírá svou práci poznatky o obou výše jmenovaných profesorech a po vyčerpání toho, co se o jejich životě, díle a stycích dalo zjistit, zmiňuje se v další kapitole o Irech, kteří však již nehráli tak významnou roli v naší medicíně jako dříve uvedení. Protože nelze zde uvádět osudy jednotlivých Irů podrobně, nicméně mnohá a cenná genealogická data by mnozí naši badatelé uvítali, uvádíme zde alespoň abecední seznam rodových jmen těch Irů, o nichž se Schmid ve své práci zmiňuje. Jsou to

tato: Barnewall, Birragra, Bonet, Brady, Clancy, Conorus, Cullinan, De Boyne, De Burgo, De Hell, Dunlevy /?/, Heney, Hill, Hogan, Kearny, Keogh, Keyli, Lee, Lunich /Linich?/, Mac Mahon, Mac Nemara, Mac Neven, Magrath, Maguire, Monckay /?/, Mulledy, Nevin, O'Byrne, o Cassidy, o Devlin, o Donell, o Donnoghue, o Duigenan, O'Flannagan, o Lynch, O'Neill, o Quin, O'Reilly, o Scharidan, Osborne, Parlan, Russel, Ryan Schiell /Shiell?/, Smith, Tenings, Tinncone, Trench.

V Schmidově publikaci nalezneme heraldik také několik pozoruhodných blasonací znaků a kreseb. Z nich je to např. erb rodů Middleton a Balroe, znak Mac Nevena, Mac Mahona a rodu Osborne. Slovní popis se týká rodových jmen Brady, Mac Mahon, Balroe, Mac Neven, Osborne a O'Hehir. K posledním čtyřem jménům jsou připojeny tabelární rozrody. Práce autora je doplněna bohatou citací pramenů a literatury genealogicko-heraldické.

v P

Novoštitní

Některé naše deníky přinesly 21. ledna t.r. zajímavou zprávu o tom, jak v Anglii v Manchesteru dnes kvete čilý obchod s šlechtickými erby. Za 7 liber šterlinků každý si zde může koupit erb od firmy Mowlam. Navíc je možno dát si pod erb napsat nebo vyřít jméno. Největšími zákazníky jsou prý turiské, z nich na prvním místě američtí. Firma Mowlam týdně na těchto zakázkách vydělává 5000 až 7000 liber. Čilý obchodník totiž přišel na to, že v britském právu nikde není uvedeno, že by použití erbů rodů, které již vymřely, bylo zakázáno, jestliže si nový majitel z vlastnictví nečiní žádné nároky. Tedy jakési novodobé strýcovství po zemřelých. Podivuhodný vývoj. Na jedné straně obdarování za zásluhy i tam, kde se dříve ani nesnilo např. u sirů Stanleje Matthewse, Matt Busbyho a Alf Ramsaye, bývalých aktivních fotbalistů, a na druhé straně obchod s erby. Beznáročnost možno doplnit ještě o zásadu: v žádném případě nejde o statky movité a nemovité. Jen o erb, titul a možná fiktivní predikát.

v P

Výstava kachlí na státním zámku Kuks v letošní sezóně se těší pozornosti nejen návštěvníků-turistů, ale i heraldiků. V reliéfech sbírky kachlí z východních Čech se objevují totiž kromě motivů biblických, loveckých, pracovních, také motivy heraldické v dobových výtvarných slozích.

v P

SLOŽENÍ A FUNKCE VÝBORU

Správní výbor Genealogické a heraldické společnosti v Praze
a jeho členové, jimž můžete psát:

Předseda:

PhDr. Vladimír J. Sedlák - Ostrovského ul. č. 29, Praha 5 - Smíchov.
Tato adresa je úřední adresou GHSP, dokud Společnost nebude mít vlastní sídlo.

První místopředseda:

Dr. Zdeněk M. Zenger - Železná ul. č. 16, Praha 1 - Staré město.

Druhý místopředseda:

Dr. Viktor Palivec, Žerotínova ul. č. 31, Praha 3 - Žižkov.

Pokladník:

František Šírl - Maroldova ul. č. 9, Praha 4 - Nusle. Vyřizuje veškeré záležitosti, týkající se vedení účtů a členských příspěvků.

Matrikář:

Josef Jindra - Jindřišská ul. č. 18, Praha 2 - Nové město. Vyřizuje záležitosti, týkající se vedení matriky členů.

Informátor pro vyřizování dotazů členů:

Ing. Viktor Genttner - Pod vilami č. 13, Praha 4 - Nusle. Vyřizuje dotazy členů za účelem získání pomoci při bádání, avšak jen pokud, pokud není třeba k vyřízení dotazu zvláštního studia.

Ostatní členové výboru:

Aleš Zelenka - jednatel
Josef Vrba - zapisovatel
Milan Buben
Ing. Dr. Václav Elznic
Josef V. Kočandrla
Karel Liška
Ing. Jiří Musil
Jaromír Prusík
Otokar Veselý
Karel Vyšín

Náhradníci výboru:

Ing. Jiří Adler
Oldřiška Jandová
Ing. Václav Štěch
Dr. Kristián Turnwald

Revizoři účtů - orgán
GHSP pro celkovou kontrolu hospodaření:

Ing. Zdeněk Heydušek - Slovenská ul. č. 17, Praha 2 - Vinohrady.
Ladislav Procházka - Sokolská tř. 50, Praha 2 - Vinohrady.
Miloslav Schlögl - Vrchlického ul. 65, Praha 4 - Modřany.

Nadřízeným orgánem GHSP je Národní výbor hlav. m. Prahy - odbor pro vnitřní věci - Nová radnice, Praha 1 - Staré město.

PÁTRÁ SE PO :

VAŇATOVÁ Marie Roza, dcera koželuha Václava Vaňaty, narozena 9.VI.1844 v Čechách. Hledá se místo narození /snad Písek nebo jeho okolí/.

KRÁKORA Josef a DVOŘÁKOVÁ Marie, narození okolo r. 1830 v okolí Prahy. Hledají se místa a dny jejich narození i svatby.

LIŠKA Václav, narozen asi 1844, a jeho bratr LIŠKA Bartoloměj, narozen 31.XII.1843. Hledá se místo jejich narození, snad v Praze nebo jejím okolí.

ŠEVČÍKOVÁ Marie Anna, dcera Jana Ševčíka a jeho manželky Kateřiny, narozena 25.XII.1842. Hledá se místo jejího narození, snad v Praze nebo jejím okolí.

ČERNÁ Líza Marie. Hledají se den a místo jejího narození /10.X. 1885 v Praze ?/.

MASARYKOVÁ Sára. Hledají se data jejího narození, podle tradice prosinec 1849 a Mühlhausen /Milevsko ? Nelahozevs ?/. Pocházela prý ze židovsko-německé rodiny. Její manžel Elias LEDERER, syn jáchyma Lederera a jeho manželky Deborah narodil se prý 28.XII.1849 v českých zemích nebo v Rakousku a měl mít šest strýců a tet: Josefa, Eduarda, Samuela, Josuah, Marii a Annu Ledererových, děti Jana Lederera, bytem v Hystově /?, Hystau, snad Hýskov ?/.

MATAUSCHEK Josef rytíř von Berndorf, leutnant v Tarnově v Haliči, narozen 1821, oženil se dne 30.VII.1862 s Teklou WEHNEROVOU, vdovou po hejtmanu. Hledají se místo svatby, dívčí jméno nevěsty a data jejího narození.

KOLDA - rodina ze Žampachu. Žádáme členy o všechny známé výskyt tohoto jména, ať z archivů nebo literatury.

GÖNTTNER - hledají se ty údaje, které chybějí na tabulce v textu článku.

G - H

Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze

Vycházejí ve volných lhůtách pro interní potřebu členů společnosti

Řídí odpovědný redaktor Dr Vlad.J.Sedlák, Praha 5,
Ostrovského 29 s redakční radou: Ing. V.Genttner, Dr
V.Palivec, J.Prusík, J.Vrba

Autorkou kresby odznaku Společnosti na obálce je paní
Julie Bubnová.